

Direktsändning i HD

Direktsänd opera och teater i HD har blivit en stor framgång för Folkets Hus och Parker. Publikrekordet hittills är en direktsändning av operan Carmen från Metropolitan i New York, som lockade 13 000 besökare till 87 biografier över hela Sverige.

Läderlappen Foto: Alexander Kenney, Kungliga Operan

Detta glädjer Rickard Gramfors som är projektledare för Folkets Hus och Parkers projekt Digitala Hus.

- I april sände vi operetten Läderlappen från Kungliga Operan i Stockholm med Loa Falkman i huvudrollen, och den sågs av närmare 4000 biobesökare på ett 40-tal orter i Sverige. Samarbetet med Kungliga Operan inleddes för tre år sedan och under 2010 kommer man att direktsända tre föreställningar.

- Förutom operetten Läderlappen så sänder vi operan Elektra i september och i oktober blir det en föreställning av baletten Svansjön.

Redan 2002 föreslog Rickard Gramfors för dåvarande Teatrarnas Riksförbund, numera Svensk Scenkonst, att dom skulle börja sända föreställningar till biografier, men då möttes idén med stor skepsis.

- 2007 började vi vårt framgångsrika samarbete med Metropolitan och då hörde Dramaten och Operan av sig och sa att dom ville vara med på tåget, så idén fick ta en omväg över atlanten för att fart på allvar.

Starkostnad 400 tkr

En HD-projektor som är anpassad för biobruk och en ljudanläggning som klarar 5.1-ljud samt en parabol och en satellitmottagare är den tekniska utrustning som måste finnas på de biografier som vill visa dessa sändningar. Enligt Rickard handlar det om

en investering på cirka 150 000 kronor för projektorn och 250 000 kronor för ljudanläggningen.

- I vårt avtal med biograferna ingår det också att det skall finnas en tekniker på plats som kan sköta hela utrustningen.

Biograferna har även tillgång till support via telefon och enligt Rickard har tekniken fungerat väldigt bra hittills och man har bara tvingats ställa in en visning på grund av tekniska problem i samband med en snöstorm.

Rickard anser att det finns många utvecklingsmöjligheter när det gäller direktsändningar till biografier och han räknar med att kunna bredda det nuvarande utbudet.

- I vintras sände vi opera med Malena Ernman från konsert-huset där publiken fick vara med och sjunga allsång. Det blev en stor succé och jag räknar med att vi kommer att göra fler liknande produktioner.

Nästa år kommer Folkets Hus och Parker att sända närmare trettio evenemang till biografier över hela landet. Det blir bland annat elva operaföreställningar från Metropolitan och sex föreställningar från National Theatre i London. Det finns även planer på nycirkus med Cirkus Cirkör och en julkonsert med operasångerskan Barbara Hendriks.

- Och i sommar blir det en fyra timmar lång konsert från Bulgarien med Metallica, Slayer, Anthrax och Megadeth.

Rickard säger att man satsar på att ge sändningarna en festlig inramning för att dom skall bli mer än ett vanligt biobesök.

– Publiken har möjlighet att ställa frågor till de medverkande efter föreställningarna, vilket är mycket uppskattat, och under kvällen visar vi också direktsända intervjuer med artisterna.

Att producera dessa sändningar är naturligtvis dyrt, men biograferna behöver inte ta några stora ekonomiska risker för rätten att sända.

– Den ekonomiska risken ligger hos dom som producerar föreställningarna. Biograferna betalar en viss procent av sina inkomster och i dagsläget finansierar faktiskt dessa evenemang många biografers ordinarie filmvisningar, säger Rikard Gramfors.

PR för opera

Kurt Blomquist som är teknisk chef på Kungliga Operan i Stockholm är mycket nöjd över samarbetet med Folkets Hus och Parker. Publik-tillströmningen har varit bra och han vill gärna öka antalet sändningar från nuvarande fyra till tio per år.

– Vi vill också kunna sända till sjukhus, äldreboenden och andra institutioner för att kunna nå dom som inte kan ta sig hit till operan eller någon av landets biografer.

I dagsläget gör Operan förlust på sina sändningar, men man hoppas kunna nå ett nollresultat inom några år.

– Dom ger oss bra PR och många av dom som får sin första operaupplevelse på bio brukar senare komma hit för att få uppleva den speciella atmosfär som finns här på Kungliga Operan, säger Kurt Blomquist.

Ljudet en utmaning

Produktionerna är ett samarbete mellan Operan och Mediatec och förutom att göra själva föreställningen så ansvarar Operan också för B-ljudet under direktsändningarna.

Operans ljud- och videochef Tony Dickman säger att det alltid är en utmaning att få till ett bra ljud i dessa sammanhang.

– Vi sitter i ett litet kontrollrum och mixar för en biosalong och vi har ingen aning om hur deras anläggningarna är inställda. Läderläppen kommer mest troligt också att visas i TV och då har vi problemet med att vissa lyssnar i 5.1 medan andra lyssnar i stereo eller i till och med i mono på sina TV-apparater.

Under direktsändningen av läderläppen använde man myggor ef-

tersom vissa av sångarna inte var operasångare och därför saknade den volym som krävs för att tränga igenom en symfoniorkester. Tony Dickman tycker att ljudet blir klart bättre med myggor jämfört med rampmikrofoner som placeras vid scenkanten. Nackdelen är att de utgör ett större osäkerhetsmoment än vanliga mikrofoner.

– Det finns ju alltid en risk att en mygga lägger av och det går inte att köra med dubbla uppsättningar för att vara på den säkra sidan.

Operan har ett stort årligt anslag som alla skattebetalare är med och bidrar till och en viktig aspekt av de direktsända operaföreställningarna är att så många som möjligt skall få en chans att se det som produceras i huset.

– Det är en lysande idé att sända till biografer. Det man förlorar i röstklang och autenticitet, när man sitter på en biograf istället för i en operasalong, kompenseras mycket väl av alla fina närbilder där man ser sångarnas ansiktsuttryck, säger Tony Dickman och tillägger att hans största upplevelse av Tjajkovskijs opera Eugene Onegin är en bioföreställning från Metropolitan.

OB från Mediatec

Henrik Wilsson från Mediatec har varit med om ett tiotal direktsändningar från Operan, Dramaten och Konserthuset och enligt honom innebär dessa produktioner en mycket stor utmaning för alla parter, eftersom man bara gör en provinspelning innan sändningen.

– Det blir alltså bara en repetition och den stora utmaningen för oss är att vi är sista länken i kedjan innan sändningen går ut på biograferna. I normala fall går materialet först till en TV-station som ser till att allting är okej och gör om signalen till Dolby Digital, men i de här fallen måste vi ha koll på allting själva.

Oavsett hur bra föreställningen är och hur lyckad sändningen blir så måste också allt fungera på de biografer som tar emot sändningarna för att publiken skall få en bra upplevelse och enligt Henrik samarbetar man intimt med Folkets Hus och Parker för att säkerställa att kvaliteten bibehålls i alla led.

– I nuläget görs sändningarna via satellit, vilket kostar mycket pengar. Men vi har gjort försök med att sända via nätet, vilket är ett bra alternativ för vårdcentraler och liknande institutioner, säger Henrik Wilsson.

Videoinslag

För att sändningarna från Operan skall få en extra dimension så producerar man också videoinslag som visas i anslutning till bioföreställningarna. Det arbetet sköts av Operans videoproducenten Jörgen Gustafson, som också ansvarar för att göra videoprojektioner till olika föreställningar samt trailers och filmsnuttar till bland andra SVT och TV 4.

Operan har en egen kanal på Youtube och för den producerar Jörgen inslag med smakprov från aktuella föreställningar.

– Inslagen, som länkas till Operans hemsida, är väldigt populära och jag skulle gärna utveckla konceptet ytterligare, men tiden räcker inte till för det i nuläget, säger Jörgen Gustafson.

Artikelförfattaren är verksam som reporter vid ÅlandsRadio och TV. Han är också frilansande skribent för Orkesterjournalen. Kan kontaktas via e post: tornefj@aland.net.

Bildingenjören Roger Kihlbom, Mediatec justerar kamerorna i OB-bussen.
Foto: Lars-Göran Ehn

